

Kuşlarla Birlikte Göç Etmek...

Kuşları göç ederken görmüşsünüzdür. Kışı geçirmek için daha sıcak yerlere giderler. Peki nereye gideceklerini nasıl bilirler? Onlara nereye gideceklerini, yolu bilen deneyimli bir kuş gösterir. Ya böyle bir kuş yoksa? Bakarsınız bu işi bir insan üstlenir. Tıpkı, Kanadalı bilim adamı Bill Lishman gibi. Çocukluğundan beri

kuşlarla uçmayı düşleyen Bill Lishman, yetişkinliğinde bu olanağa sahip oldu. Hatta, bu onun işi oldu. Evet, Bill Lishman, soyu tükenmek üzere olan bazı kuş türlerine, göç ederken yol gösteriyor. Böylece bu kuşlar göç sırasında daha az tehlikeyle karşılaşıyorlar ve ulaşmak istedikleri yere sağlıklı bir biçimde ulaşabiliyorlar.

Bundan birkaç yıl önce, Kanada'dan Ontario bölgesinde yaşayan insanlar bir sonbahar günü gökyüzünden gelen garip bir ses duydular. Bu, sanki vahşi bir hayvanın homurtusunu andıran bir motor sesiydi. Bu sesle birlikte başka sesler de vardı. Bunlar, çok sayıda kuş birlikte öttüğünde çıkan seslere benziyordu. İnsanlar, ne olduğunu merak ederek gökyüzüne baktıklarında şimdiye kadar görmedikleri bir manzarayla karşılaştılar. Genç bir turna sürüsü,

korumayı amaçlamış bir kuruluşun başkanı. Bu kuruluş, sonbaharda güneye göç eden kuşlara öncülük ederek onların kışı geçirebilecekleri bir bölgeye ulaşmalarına yardımcı oluyor. Lishman ve arkadaşları, kuşların kendilerini izleyip birlikte göç etmelerini sağlamak amacıyla çok ilginç yöntemler uyguladılar. Kuşların kendilerine alışmalarını ve kendilerini ailelerinin birer üyesi gibi görmelerini istiyorlardı.

Lishman ve arkadaşları, Kanada turnalarının dışındaki kuş türlerinin de göç etmelerine yardım ediyorlar. Fotoğrafta Sibirya turnalarına kendini alıştırmaya çalışan bir araştırmacıyı görüyorsunuz.

Sibirya turnaları, göç etmelerine yardım edecek araştırmacıyla birlikte deneme uçuşları yapıyorlar.

Turnaların araştırmacılara ve uçağa alışmaları uçuşların ve göçlerin başarılı olmasını sağlıyor.

bir adamın kullandığı, kuş görünüşlü, sarı, minik bir uçağın arkasından uçuyordu.

Bill Lishman, Kanada'da göçmenler kuş türlerinden soyu tükenmekte olanları

Lishman ve arkadaşları, Kanada turnalarıyla ilk çalışmalarını 1997 yılında başlattılar. Bu çalışmaya başlarken, birkaç turna yumurtasını özel bir kuluçkaya alarak, onların bu kuluçkada gelişmelerini sağladılar. Yavrular, daha yumurtadan çıkmamışken, zaman zaman onlara minik uçaklarının motor sesini dinlettiler. Amaçları, kuşları bu sese alıştırmak ve daha sonra yapmayı planladıkları aşamaları kolaylaştırmaktı.

Yavrular yumurtadan çıktıktan sonra işin en eğlenceli bölümü başladı. Lishman ve arkadaşları yavrular yumurtadan çıkar çıkmaz çalışmalarının ikinci aşamasını başlattılar. Bu kez amaçları, yavruları kendilerine alıştırmaktı. Yetişkin bir kuş görüntüsünde olabilmek için çeşitli yöntemler denediler. Yavrularla birlikte zaman geçirirken, gri renkli giysiler giyerek, ucu turna başına benzeyen özel eldivenler taktılar. Ayrıca, yetişkin Kanada turnalarının başlarının kırmızı olması nedeniyle, turnalarla birlikteyken bazen kırmızı başlıklar takarak dolaştılar.

Yavruların yumurtadan çıkmasıyla başlayan bu ikinci aşamanın sonucunda, Lishman ve arkadaşları artık genç turna sürüsünün bir parçası olmuşlardı. Minik turnalar onları yetişkin birer turna olarak görüyordu.

Bu küçük turna özel bir kuluçkada gelişimini tamamladı. "Bilim adamı turnalar (I)" onun bakımı ve eğitimiyle ilgileniyorlar.

Bill Lishman, genç Kanada turnalarına kışı geçirmek için gidecekleri en güvenli yolu göstermek istiyor.

Genç turnalar, turna görüntüsündeki gri elbiseli araştırmacıyı kendi türlerinden yetişkin bir turna olarak görüyor.

Yürüyen bir muza benzeyen bu araştırmacı, üzerine uçak maketi giyerek, yavru turnaların uçak görüntüsüne alışmalarına yardımcı oluyor.

Şimdi, sıra başka bir sorunun çözümüne gelmişti. Turnalara bu minik, sarı renkli uçağı izlemeleri nasıl öğretilenecekti? Bunun yapılması gerekiyordu; çünkü birlikte göç edebilmek için bu uçağı izlemeyi öğrenmeleri planlanıyordu. Bu nedenle turnaların sarı uçağı kendi liderleriymiş gibi görmeleri gerekiyordu. Lishman ve arkadaşlarının amacı, sonbaharda turnalarla birlikte sıcak bir bölgeye uçabilmektir. Bill Lishman, bunun için yeni bir çalışma başlattı. Bedenine özel bir uçak maketi takarak çevrede dolaşmaya başladı. Bu haliyle yürüyen büyük bir muza benziyordu; ama bu alıştırma yöntemi yavru turnalar üzerinde çok etkili oldu. Yavru turnalar sonunda uçağı da alıştılar. Birlikte tarlalarda küçük gezintiler yapıyorlardı. Bir gün Lishman, minik uçağını onların gözü önünde uçurdu. Turnalar da heyecanla öterek uçağı izlemeye başladılar. Çalışma açısından bu önemli bir başarıydı. Birlikte kısa uçuşlar yapmaya başladılar. Bu kısa uçuşları, uzunca bir süre günde iki kez yinelediler.

Lishman ve arkadaşları, göç etmeyi planladıkları bölgeye gidebilmek için bir ekim ayı sabahı harekete geçtiler. Genç turnalar, Lishman ve iki arkadaşının kullandığı minik uçakların arkasından pıtır pıtır yürümeye başladılar. Kısa bir süre sonra da hep birlikte havalandılar. Turnaların büyük bir çoğunluğu bu uçuşa katıldılar. Bir süre

sonra turnalardan bazıları gruptan ayrılarak geri döndü. Lishman, bazı turnaların göç etmekten vazgeçmesine çok üzülmüştü. Göçten neden vazgeçtiklerini tam olarak saptayamadı. Çok emek harcamış olduğu bu yavruları geride bırakamazdı. Göçten vazgeçenlerin, daha sonra özel bir tırla diğer turnaların göç ettiği bölgeye götürülmelerini sağladı.

Lishman ve arkadaşları zoru başararak kar, soğuk demeden turnalarla birlikte güneye yapmayı planladıkları göç yolculuğunu başarıyla tamamladılar. Turnalar, birkaç hafta içinde gittikleri bölgede, farklı bölgelerden gelen kuş topluluklarıyla tanıştılar. Yapılan çalışmanın karşılığı alınmıştı. Bundan sonra, ilkbaharda geri dönüş yolunu bulup bulamayacaklarını düşünmeye başladılar. Altı turna uçuş yolunu anımsayarak ilkbaharda geri döndü. Doğal koşullar altında yetişemedikleri için, bu turnalar biraz ehlileşmiş olarak kaldılar. Bu nedenle bazı turnalar, göç sonunda okul bahçelerine ya da golf alanlarına indiler.

İşte, Lishman'ın yürüttüğü çalışmanın başlangıç öyküsü böyle. Burada yazdıklarımız, kuşlarla birlikte göç serüveninin yalnızca başlangıcı. Üstelik Lishman ve arkadaşları, bugün farklı kuş türlerinin de göç etmelerine yardım ediyorlar.

• • • • • • • • • • Cavidan Gelgör